

Verenigde Naties: Mensenwerk

- 25 markante leiders -

JAN WOUTERS

D/2015/45/356 | ISBN 978 94 014 2900 9 | NUR 754

VORMGEVING COVER Gert Degrande | De Witlofcompagnie
VORMGEVING BINNENWERK LetterLust | Stefaan Verboven

© De auteurs & Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2015.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op het beeldmateriaal in dit boek te regelen volgens de wettelijke bepalingen.

Uitgeverij LannooCampus maakt deel uit van Lannoo Uitgeverij, de boeken- en multimediativisie van Uitgeverij Lannoo nv.

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag veeleenvoudig worden en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij LannooCampus
Erasmestraat 179 bus 101
3001 Leuven | België

www.lannoocampus.be

Inhoud

	Inhoud	5
	Dankwoord	7
	Verenigde Naties: mensenwerk JAN WOUTERS	8
1	Dag Hammarskjöld NERI SYBESMA-KNOL	28
2	Kofi Annan BART OUVRY	42
3	Ban Ki-moon RIK TORFS	50
4	Sir Brian Urquhart FRANCK GORCHS-CHACOU	60
5	Ralph J. Bunche FRANCIS BAERT	68
6	Sérgio Vieira de Mello MARC BOSSUYT	76
7	Sir James Eric Drummond NERI SYBESMA-KNOL	84
8	Wilfred Jenks EDDY LAURIJSSSEN	94
9	Gro Harlem Brundtland JULIE MARIÉN	102
10	James Wolfensohn AXEL MARX	110
11	Mohamed ElBaradei KIRSTEN ARNAUTS	118

12	Christine Lagarde FILIP ABRAHAM	126
13	Woodrow Wilson CEDRIC RYNGAERT	136
14	Eleanor Roosevelt MARIE VAN HOOFFSTAT	144
15	Paul-Henri Spaak DAVID CRIEKEMANS	152
16	Lester Pearson ANN PAUWELS	160
17	Michelle Bachelet NIKI DHEEDENE	168
18	Manfred Lachs MAARTEN VIDAL	176
19	Dame Rosalyn Higgins SANDERIJN DUQUET	184
20	Navanethem ('Navi') Pillay KATRIEN MEUWISSEN	192
21	Fridtjof Nansen NERI SYBESMA-KNOL	200
22	Peter Piot JAN DE PRETER	210
23	Theo van Boven VERONIQUE JOOSTEN	220
24	David Lubin HANNE CUYCKENS	226
25	Maurice Pate KIRSTEN ARNAUTS	234
	Naar een nieuw internationaal engagement JAN WOUTERS	242
	Auteurs	246
	Bronnen foto's	249
	Noten	250

Dankwoord

DEZE BUNDEL DANKT ZIJN TOTSTANDKOMING AAN HET ENTHOUSIASME EN het vrijwillige engagement van een groot aantal mensen. Dat zijn in de eerste plaats de 23 auteurs die één of meerdere hoofdstukken schreven: academici, mensen uit de civiele maatschappij, diplomaten, huidige en voormalige functionarissen op regionaal, nationaal en internationaal niveau. Ik dank hen allen zeer hartelijk voor hun inspirerende bijdragen. Vele van deze mensen zetten zich al jaren belangeloos in voor de Vereniging voor de Verenigde Naties (vvn), waarvan ik de voorzitter mag zijn. Als grassrootsmiddenveldorganisatie promoot de vvn de internationale samenwerking, met name in het kader van de Verenigde Naties (vn). Ze organiseert hiertoe, onder meer via haar zeer dynamische jongerentak vvn Youth, tal van activiteiten, van een succesvolle Interuniversitaire Model United Nations (vvn-MUN) tot conferenties, debatten, lezingen en vormingsactiviteiten, en verspreidt informatie en kritische duiding over de vn in de ruimste zin van het woord via haar tijdschrift *Wereldbeeld. Tijdschrift voor de Verenigde Naties*. Bijzondere dank gaat uit naar de dynamische leden van de redactie van dit tijdschrift, die mijn oorspronkelijk idee voor een boek over inspirerende internationale vn-persoonlijkheden meteen enthousiast steunden en mee hielpen vormgeven. Heel in het bijzonder dank ik hoofdredactrice Kirsten Arnauts en vvn-secretaris Julie Mariën, die zowat alle bijdragen hebben nagelezen en mee bewerkt. Ik dank ook de onderzoekers verbonden aan het Leuven Centre for Global Governance Studies (ggs), het interdisciplinaire onderzoekscentrum dat ik leid aan de ku Leuven, voor hun medewerking en steun. Allen tonen ze aan dat de idealen van internationale samenwerking om globale problemen op te lossen, en het verlangen naar inspirerende en moedige leiders, springlevend zijn. Last but not least dank ik mijn lieve echtgenote Katrien, en onze kinderen: David, Clara, Bernadette, Elisabeth, Pia, An-Katrien en Jozef. Aan hen, en aan alle jongeren, is dit boek opgedragen. Moge het inspiratie bieden voor hun internationale engagement.

Jan Wouters

Verenigde Naties: mensenwerk

JAN WOUTERS

Een bijzondere verjaardag: 70 jaar Verenigde Naties

Deze bundel kwam tot stand naar aanleiding van een bijzondere verjaardag, al wil hij dat louter tijdelijke aspect overstijgen. In 2015 bestaan de Verenigde Naties (VN) 70 jaar. Zo'n herdenking leidt tot vele evenementen die de belangrijke rol van de VN benadrukken in het omgaan met de globale uitdagingen waar onze wereld voor staat: van het voorkomen en oplossen van gewapende conflicten tot het promoten van duurzame ontwikkeling, eerbied voor het milieu en de mensenrechten, en sociale gerechtigheid. 2015 zal trouwens sowieso voor de VN de geschiedenis ingaan als een belangrijk scharnierjaar voor duurzame ontwikkeling. Op het ogenblik dat dit boek uitkomt, heeft eind september 2015 in New York een topbijeenkomst plaatsgevonden waar de internationale gemeenschap een consensus bereikte over de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (*Sustainable Development Goals* of SDG's). Die SDG's zijn de opvolger van de Millennium Ontwikkelingsdoelen (*Millennium Development Goals*, MDG's, hierna kortweg Millenniumdoelen): acht in het jaar 2000 overeengekomen doelstellingen waarmee de VN in 15 jaar tijd belangrijke doorbraken beoogde voor ontwikkelingslanden.¹ Het grote verschil tussen de SDG's en de MDG's is dat de nieuwe doelstellingen voor *alle* landen zullen gelden. Duurzame ontwikkeling, dat wil zeggen 'ontwikkeling die tegemoetkomt aan de noden van de huidige generatie, zonder die van de toekomstige generaties te schaden' (de definitie komt uit het befaamde *Brundtland-rapport*, waarover verderop meer), is immers van belang voor *alle* landen, of ze nu behoren tot de industrielanden, de ontwikkelingslanden of de 'midden-inkomenslanden'. In december 2015 zullen alle zeilen bijgezet worden om overeenstemming te bereiken over een nieuw Klimaatakkoord op de Conferentie van Parijs. We hebben immers dringend behoefte aan een opvolger van het zogenoemde Kyoto Protocol van 1997, dat de uitstoot van broeikasgassen, en daarmee het gat in de ozonlaag, moet verminderen.

Een flashback: de conferentie van San Francisco

Het voorgaande geeft al aan dat de internationale gemeenschap en de VN voor grote uitdagingen staan. Bij een zeventigste verjaardag is het goed om terug te blikken op het ontstaan van de VN in 1945, toen de wereld er nog heel anders uitzag, maar eveneens, aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, voor gigantische uitdagingen stond. Daarom gaan we even terug naar de oprichtingsconferentie van de VN in San Francisco tijdens het voorjaar van 1945.

San Francisco blijft tot op de dag van vandaag iets magisch behouden. De mooie *Golden Gate*-stad was het toneel voor de *United Nations Conference on International Organization* (UNCIO) die van 25 april tot 26 juni 1945 de 50 geallieerde landen bij elkaar bracht om een nieuwe wereldorganisatie op te richten. De oorlog in Europa zou begin mei tot een einde komen, maar in de Stille Oceaan zou hij nog tot begin augustus woeden. De verwoestingen en het verlies aan mensenlevens (60 miljoen!) in dit grootste gewapende conflict van de menselijke geschiedenis waren gigantisch. Op de afgevaardigden rustte een zwaar gevoel van verantwoordelijkheid om een doeltreffende mondiale instelling tot stand te brengen, teneinde 'komende geslachten te behoeden voor de gesel van de oorlog', zoals de preambule van het Handvest van de Verenigde Naties (VN-Handvest) vermeldt. Verschillende in dit boek geportretteerde persoonlijkheden (Spaak,² Bunche, Pearson, Urquhart) namen persoonlijk aan de conferentie deel en werden er sterk door geïnspireerd.³

Naast de 3500 deelnemers (waaronder 850 afgevaardigden) waren er meer dan 2500 persmensen en vertegenwoordigers van de civiele maatschappij: een eerste wereldconferentie, zoals er later nog vele in de geschiedenis van de VN zouden volgen. Dat die conferentie en de VN zelf er kwamen, is in grote mate toe te schrijven aan het sterke leiderschap van de Amerikaanse presidenten Franklin Roosevelt en Harry Truman. Zij vonden dat de Verenigde Staten (VS) – dé militaire en economische supermacht van dat moment – leiding moest geven bij het uitwerken van de internationale orde na de Tweede Wereldoorlog. Historici hebben beschreven hoe hun administraties alles op alles zetten om San Francisco te doen slagen: van het systematisch bespioneren van de andere delegaties tot het zich verzekeren van brede steun bij beide Amerikaanse politieke partijen. Dat laatste had president Woodrow Wilson nagelaten bij de onderhandelingen over het Verdrag van Versailles in 1919, met noodlottige gevolgen: Amerika bleef buiten de voorloper van de VN, de Volkenbond. Het lot van de conferentie heeft trouwens aan een zijden draadje gehangen: zo kon de onenigheid tussen de grootmachten over de draagwijdte van hun vetorecht als permanent lid van de Veiligheidsraad alleen maar opgelost worden door een lastminutebezoek van de Amerikaanse gezant Harry Hopkins aan Jozef Stalin in Moskou.⁴

Een zichtbaar geëmotioneerde Harry Truman benadrukte op 26 juni 1945, de dag van de ondertekening van het VN-Handvest in San Francisco, dat het Handvest een bijzondere verantwoordelijkheid bij de machtige staten legt om hun macht in te perken én te gebruiken ten gunste van de wereldvrede: *'We all have to recognize – no matter how great our strength – that we must deny ourselves the license to do always as we please.'* En hij bezwoer de vergadering dat het Handvest enkel zou werken als de VN-lidstaten vastberaden waren om er gebruik van te maken. Truman besloot dat *'if we fail to use it, we shall betray all those who have died so that we might meet here in freedom and safety to create it. If we seek to use it selfishly – for the advantage of any one nation or any small group of nations – we shall be equally guilty of that betrayal.'*

De prachtige preambule van het VN-Handvest ademt ook vandaag de dag nog de sfeer van San Francisco. Het lijkt op een intentieverklaring van de gehele wereldgemeenschap om het, na de rampzalige eerste helft van de twintigste eeuw, anders en beter te doen:

'Wij, de volken van de Verenigde Naties,

Vastbesloten

komende geslachten te behoeden voor de gesel van de oorlog, die tweemaal in ons leven onnoemelijk leed over de mensheid heeft gebracht, en opnieuw ons vertrouwen te bevestigen in de fundamentele rechten van de mens, in de waardigheid en de waarde van de menselijke persoon, in gelijke rechten voor mannen en vrouwen, alsmede voor grote en kleine naties, en omstandigheden te scheppen waaronder gerechtigheid, alsmede eerbied voor de uit verdragen en andere bronnen van internationaal recht voortvloeiende verplichtingen kunnen worden gehandhaafd, en sociale vooruitgang en hogere levensstandaarden in grotere vrijheid te bevorderen

EN TE DIEN EINDE

verdraagzaamheid te betrachten en in vrede met elkaar te leven als goede naburen, en onze krachten te bundelen ter handhaving van de internationale vrede en veiligheid, en door het aanvaarden van beginselen en het invoeren van methodes te verzekeren, dat wapengeweld niet zal worden gebruikt behalve in het algemeen belang, en gebruik te maken van internationale instellingen voor de bevordering van de economische en sociale vooruitgang van alle volken,

HEBBEN BESLOTEN ONZE INSPANNINGEN TE VERENIGEN OM DEZE DOEL-EINDEN TE VERWEZENLIJKEN.'

Afgevaardigden van vijftig landen – waaronder de Belgische afgevaardigde August De Schrijver – zouden op 26 juni 1945 het Handvest ondertekenen. Polen tekende iets later. Op 24 oktober 1945 trad het Handvest in werking, nadat het

was bekrachtigd door China, Frankrijk, de Sovjet-Unie, het Verenigd Koninkrijk en de vs en door een meerderheid van de andere landen die ondertekend hadden. De Verenigde Naties waren een feit.

Over instellingen en mensen

Als men verder leest in de tekst van het vN-Handvest, zal men snel een wijziging van de toon aantreffen. Van ‘wij, de volken’ wordt het al gauw ‘wij, de regeringen’.⁵ De vN is opgericht als een ‘intergouvernementele’ organisatie, dat wil zeggen een internationale instelling die bestaat uit vertegenwoordigers van de regeringen van haar vele lidstaten. En als een wereldwijde organisatie brengt de vN natuurlijk een heel divers pluimage van staten en regeringen bijeen.

Maar zelfs de vormgeving van de vN zelf vergde al een heel moeizame onderhandeling. Eerder noemden we al de moeilijkheden in San Francisco. Aan die conferentie gingen jaren vooraf van vertrouwelijke onderhandelingen tussen de drie grote geallieerde mogendheden: Amerika, de Sovjet-Unie en het Verenigd Koninkrijk. Op zorgvuldig van andere landen en het grote publiek verwijderde plaatsen als Dumbarton Oaks en Jalta hadden de drie mogendheden bikkelhard onderhandeld over hoe de vN er moest uitzien. Ze beoogden weliswaar een effectief nieuw systeem van collectieve veiligheid, maar zochten ook voor zichzelf een bevoorrechte plaats binnen de nieuwe organisatie om de touwtjes stevig in handen te houden bij toekomstige internationale conflicten. Vandaar een permanent lidmaatschap van de Veiligheidsraad, mét vetorecht, voor de vs, de Sovjet-Unie, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en China. Die laatste twee werden ‘erbij’ genomen met het oog op een grotere legitimiteit.

De Koude Oorlog die vanaf 1947 woedde, maakte echter dat de Veiligheidsraad gedurende bijna 45 jaar nauwelijks behoorlijk kon functioneren. Deze Oost-Westtegenstelling ebde begin jaren 90 weg – al kan men stellen dat ze vandaag de dag in zekere mate weer is opgelaaid.

Hoewel de vN tijdens de eerste decennia van haar bestaan vooral worstelde met de spanningen van de Koude Oorlog, kwam hier sedert de jaren 60, door de snel oprukkende dekolonisatie, een Noord-Zuidspanning bij. Tal van landen (in totaal meer dan 100) verwierven tussen de jaren 40 en 80 hun onafhankelijkheid ten opzichte van het vroegere koloniale moederland. Ze werden allemaal lid van de vN, maar voelden zich historisch benadeeld door de machtige landen van het Noorden. Ze eisten daarom meer inspraak en, vooral, een aanpassing van de internationale rechtsregels en de werking van internationale instellingen om meer recht te doen aan hun noden en verwachtingen. Ze streefden met name naar een ‘nieuwe internationale economische orde’. Die Noord-Zuidspanning is nooit helemaal verdwenen. Tot op de dag van vandaag leidt zij vaak tot gepolariseerde

debatten binnen de politieke organen van de VN (Veiligheidsraad, Algemene Vergadering, Economische en Sociale Raad (ECOSOC)) en hun vele hulporganen.

Men zou kunnen zeggen dat er aan deze spanningshaarden vandaag de dag een derde laag is toegevoegd. Er is namelijk de nieuwe ‘multipolariteit’ tussen het Westen en (her-)opkomende mogendheden als Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika (de zogenaamde ‘BRICS’-landen). Deze landen vormen weliswaar een erg heterogene groep, maar lijken vastbesloten om de hegemonie van het Westen te doorbreken en een aantal andere beginselen voor de internationale betrekkingen te poneren. Kort samengevat komt het erop neer dat ze de op waarden als mensenrechten en democratie gefundeerde internationale orde willen vervangen door internationale relaties gebaseerd op de soevereiniteit (lees: almacht) van elke staat en op het principe dat andere staten zich niet met de ‘binnenlandse’ kwesties van een land mogen bemoeien (het zogenaamde ‘non-interventiebeginsel’).

Deze verschillende visies op de internationale betrekkingen leiden binnen de VN vaak tot een strijd tussen wat secretaris-generaal Kofi Annan in 1999 ‘twee concepten van soevereiniteit’ noemde: sommige landen beklemtonen de klassieke soevereiniteit van de staten, terwijl de VN met de gestage ontwikkeling van de internationale bescherming van de rechten van de mens steeds meer ook de soevereiniteit (en onvervreembare rechten) van het individu is gaan erkennen.⁶

Een zo diverse wereld laat zich moeilijk organiseren. De VN is in zekere zin het dagelijkse strijdtoneel waar al deze diverse belangen, houdingen en waarden met elkaar in aanraking komen en waar diplomatieke en regeringsvertegenwoordigers – met vaak héél verschillende agenda’s – trachten samen te werken.

Een en ander maakt het begrijpelijk waarom er zo veel aandacht gaat naar de *institutionele* werking van de VN en haar belangrijkste organen: de Veiligheidsraad, de Algemene Vergadering, ECOSOC, het Internationaal Gerechtshof en het Secretariaat.⁷ Maar wat soms vergeten wordt, is dat de VN in de eerste plaats het werk is van *mensen*. Instituties en technocratische concepten zijn op zich weinig inspirerend. Het was Jacques Delors die ooit over de Europese Unie zei: ‘*On ne tombe pas amoureux d’un marché unique.*’ Zelfs concepten die in de VN-context uitgewerkt werden om mobiliserend te werken, zoals ‘menselijke veiligheid’, ‘duurzame ontwikkelingsdoelen’ of ‘verantwoordelijkheid om te beschermen’ (*‘responsibility to protect’*) verhullen vaak zeer technische onderliggende kwesties. Eindeloze multilaterale diplomatieke onderhandelingen over de precieze plaats van woorden en komma’s in resoluties wekken evenmin grote begeestering.

Maar het verhaal van *mensen* die een verschil maken en maakten voor het omgaan met de internationale problemen van hun tijd, en die de internationale samenwerking concreet vooruit hebben geholpen, dat kan wél bezielen. Dat

is het kernidee van waaruit dit boek is ontstaan. De globalisering is van een brandende actualiteit. Van de wanhoopspogingen van vluchtelingen om via wankle sloepen de Middellandse Zee over te steken op zoek naar een betere toekomst, tot nieuwe vormen van religieus fundamentalisme, brandende sociale en economische ongelijkheid en ongerechtigheid, brutale schendingen van de mensenrechten, klimaatverandering en niets en niemand ontziende burgeroorlogen: dit alles moet ons voortdurend doen beseffen welke grote behoefte er is aan mensen die bereid zijn om onder hun veilige stolp vandaan te komen en zich internationaal te engageren.

Geschiedenis is mensenwerk, en wordt gemaakt in een complexe interactie tussen individuen en maatschappelijke processen. Zo is ook de geschiedenis van de VN een verhaal van mensen die zich met grote toewijding hebben ingezet en inzetten voor internationale samenwerking, voor meer vrede en veiligheid, betere sociale en arbeidsomstandigheden, respect voor de mensenrechten, de leniging van honger, de genezing en het voorkomen van ziekten, de opvang van vluchtelingen, duurzame ontwikkeling, en talloze andere thema's.

In grote organisaties verdwijnt de individuele mens vaak naar de achtergrond. Dit boek brengt, zonder enige aanspraak op volledigheid, een reeks opmerkelijke figuren die zich in de afgelopen 100 jaar verdienstelijk hebben gemaakt voor de internationale samenwerking en de VN voor het voetlicht.

25 markante leiders

Maar hoe doe je dat? Er zijn vele honderdduizenden, om niet te zeggen miljoenen mensen die zich de afgelopen eeuw hebben ingespannen voor de internationale zaak. En er zijn vooral heel veel diplomaten, politici, ambtenaren, militairen, experts en vertegenwoordigers van de civiele maatschappij die in het kader van de VN actief (geweest) zijn. Maar het bekleden van een functie was niet als zodanig ons belangrijkste criterium voor de selectie van bepaalde persoonlijkheden. We zochten leiders, dat wil zeggen mensen met visie, gedrevenheid en een sterk engagement, die daden aan woorden hebben gepaard en, vaak in nauwe samenwerking met vele anderen, de internationale samenwerking in belangrijke mate vooruitgeholpen hebben. We zochten profielen van boeiende mensen, die ook vandaag de dag ons allen, en vooral de jongeren, kunnen inspireren. Zoals John F. Kennedy 60 jaar geleden, zochten we 'profielen van moed' (*'profiles in courage'*).⁸

Even een kleine uitwijding over het begrip 'leiderschap', en met name 'politiek leiderschap'. Daarover zijn talloze boeken en artikelen geschreven. Hoewel er een grote verscheidenheid aan definities bestaat, is er een aantal kenmerken dat meestal terugkeert. Anders dan managers bijvoorbeeld zijn leiders personen die

niet louter structuren creëren, beheren en behouden: ze zijn gericht op transformatie.⁹ Echte leiders zoeken verandering en willen een hoger niveau van motivatie en moraal voor henzelf en hun volgers bereiken.¹⁰ Ze willen hun volgers zelf tot leiders maken. Specifiek in de complexe institutionele context van een internationale organisatie als de VN heeft Schechter opgemerkt dat *'the most successful leaders need to be visionary, but not utopian; able and willing to take the opportunities afforded to them by their organizations' constitutive documents, oftentimes by creatively interpreting them; to understand the constraints of the bureaucratic and systemic contexts in which they are operating; to articulate an appropriate organizational ideology for those contexts; and be true to one's morals and ethics.'*¹¹ Dit morele gezag is van het grootste belang voor topfuncties, zoals secretaris-generaal.¹²

Terug naar de opzet van dit boek: wij hebben gezocht naar 25 inspirerende leiderstypes in het licht van het bovenstaande, maar tevens vanuit twee andere optieken. Eerst en vooral wilden we de grote *diversiteit* tonen van de mensen die de VN hebben gemaakt: vrouwen en mannen; mensen uit Noord, Oost, Zuid en West; artsen, diplomaten, nationale en internationale ambtenaren, politici, zakenlieden, vertegenwoordigers van de civiele maatschappij en academici. Daarnaast hebben we ook getracht om de verschillende *thema's* waaromtrent de VN actief is, te bestrijken: conflictpreventie en -beslechting, duurzame ontwikkeling, gezondheid, humanitaire hulp, internationaal recht, kindzorg, mensenrechten, ontwapening, ontwikkelingssamenwerking, sociale gerechtigheid, vluchtelingen hulp, voedselveiligheid, vredeshandhaving (peacekeeping), vredesbemiddeling, vrouwenrechten, en nog zoveel meer.

Vragen die we in de portretten van elk van deze mensen trachten te beantwoorden, zijn: wat voor leven hebben ze geleid, wat was hun individuele en maatschappelijke achtergrond? Wat was hun drijfveer om zich voor de internationale gemeenschap en de eerdergenoemde uitdagingen in te zetten? In hoeverre speelden hierbij ervaringen uit hun eerdere leven een rol? Hoe precies hebben deze mensen bijgedragen aan de internationale samenwerking? Hoe gingen zij om met de problemen van hun tijd en met tegenstand, scepsis en cynisme? Waren zij idealisten, pragmatisten, realisten? Hoe waren zij als 'leiders', en hoe wisten zij andere mensen te motiveren en te enthousiasmeren? En hoe zal hun werk ook de toekomst nog bepalen?

Hierna lichten we de 25 profielen kort toe, zowel wat hun achtergrond als wat de door dit boek aangeboorde thema's betreft.

VN-secretarissen-generaal

In de eerste plaats kozen we van de acht secretarissen-generaal die de VN tot nu toe gekend heeft, er drie uit die volgens ons een verschil hebben gemaakt:

Dag Hammarskjöld, Kofi Annan en Ban Ki-moon. De eerste twee kregen – zij het Hammarskjöld postuum – de Nobelprijs voor de Vrede.

DAG HAMMARSKJÖLD kwam als tweede secretaris-generaal aan het hoofd van de VN in 1953, midden in de Koude Oorlog. Mede door het ontluiken van die Koude Oorlog had de VN een bijzonder moeilijke opstartperiode gekend. Haar eerste secretaris-generaal, de Noor Trygve Lie, bleek niet bijster goed opgewassen tegen zijn complexe taken: hij noemde zelf zijn functie *'the most impossible job on earth'*. Na vele stemronden en veto's in de Veiligheidsraad tegen andere kandidaten, haalde de internationaal weinig bekende Zweedse ambtenaar Dag Hammarskjöld het. De vrijgezel Hammarskjöld kwam uit een voornamelijk Zweedse familie; zijn vader was nog eerste minister geweest tijdens de Eerste Wereldoorlog. Zoals Neri Sybesma-Knol treffend beschrijft, groeide Hammarskjöld in acht jaar uit tot een van de meest charismatische wereldleiders. Door zijn enorme persoonlijke inzet, visie en creatief leiderschap wist hij het prestige van de VN in de hele wereld te versterken. Hij heeft er ook zijn leven voor gegeven: op 18 september 1961, kort na middernacht, stortte zijn vliegtuig neer ter hoogte van de grens tussen Katanga (DRC) en Noord-Rhodesië (het huidige Zambia). Geen van de 16 inzittenden overleefde de ramp. Tot op de dag van vandaag zijn er vermoedens dat het om een moordaanslag ging. Naast internationaal leiderschap betoonde Hammarskjöld zich ook een zeer spiritueel man, zoals blijkt uit zijn getuigenissen in het postuum gepubliceerde boek *Merkstenen (Vägmärken)*.¹³

KOFI ANNAN, de zevende en eerste zwarte secretaris-generaal van de VN tussen 1997 en 2006, is dan weer om andere redenen inspirerend. Zoals Bart Ouvry verhaalt, kwam Annan uit een voornamelijk Ghana (waar hij nog de dekolonisatie persoonlijk meemaakte) en studeerde hij onder andere in Genève en in de VS. Anders dan alle secretarissen-generaal vóór en na hem, was Annan iemand die zijn hele carrière voor de VN had gewerkt: hij kende de organisatie door en door en was er geleidelijk in opgeklommen, van een tijdelijk contract als administratief medewerker voor de Wereldgezondheidsorganisatie in 1962 tot de functie van ondersecretaris-generaal voor vredesoperaties in het begin van de jaren 90. Als geen ander heeft hij de VN een nieuwe dynamiek gegeven en hervormd waar hij kon. Hij kwam sterk op voor de mensenrechten, de rechtsstaat, de Millenniumdoelen en voor de bijzondere noden van Afrika. Maar hij was ook een echte bruggenbouwer: hij begreep dat de VN behoefte had aan nauwe banden met de civiele maatschappij, de privé-sector en met andere partners, waaronder regionale organisaties. Hij had de moed om de invasie van Irak door de VS en het Verenigd Koninkrijk in 2003 in strijd met het VN-Handvest te noemen – wat hem allesbehalve in dank is afgenomen. Net zoals Hammarskjöld belichaamde Annan de morele autoriteit

van de VN en de rol van de secretaris-generaal als stem voor de armen, de zwakken en de verdrukten van onze planeet.

Een geheel ander type dan Hammarskjöld en Annan is **BAN KI-MOON**, de huidige secretaris-generaal van de VN sedert 2007. Charisma heeft hij nauwelijks. Toen hij nog Zuid-Korea's minister van Buitenlandse Zaken was, gaven de media in zijn eigen land hem de bijnaam 'bureaucraat' of 'klerk'. Het doelde zowel positief op Bans aandacht voor detail en bestuurskwaliteiten, als negatief op zijn gebrek aan uitstraling en zijn onderdanigheid naar hiërarchische meerderen toe. De reden waarom we hem toch in deze bundel opnemen, is dat zijn levensverhaal toont hoe de VN vanaf de prille jeugd jongeren kan stimuleren. Als kind in de armoede en ellende van de Koreaanse Oorlog aan het begin van de jaren 50, realiseerde Ban zich reeds dat de VN vrede en humanitaire hulp kan bieden. Hij is geen briljant man, maar een harde werker die zich geleidelijk tot de top van de Zuid-Koreaanse diplomatie heeft opgewerkt. In de VN ziet hij zich als bruggenbouwer en tracht hij de armste en kwetsbaarste mensen van de planeet een stem te geven. Zoals Rik Torfs beschrijft in zijn laudatio bij de uitreiking van een eredoctoraat namens de KU Leuven op 28 mei 2015, heeft Ban van klimaatverandering, de bescherming van bevolkingen tegen internationale misdaden, het versterken van de positie van de vrouw, duurzame ontwikkeling en de hulp aan landen in crisis belangrijke prioriteiten gemaakt.

Hoge VN-functionarissen

Een tweede groep leiders waarop dit boek ingaat, zijn mensen die in een lange carrière van functionaris het beste van zichzelf voor de VN gegeven hebben. Zij staan voor onkreukbaarheid, een weergaloze esprit de corps en een grenzeloze inzet in vaak moeilijke omstandigheden. Drie voorbeelden daarvan zijn Brian Urquhart, Ralph Bunche en Sérgio Vieira de Mello. Een vierde persoonlijkheid, Sir James Eric Drummond, is een beetje een buitenbeentje. We namen zijn profiel op omdat hij als eerste secretaris-generaal van de Volkenbond baanbrekend werk heeft verricht, en met name het internationale openbare ambt vormgaf.

Onder de VN-ambtenaren van de pioniersgeneratie is de thans 96-jarige Brit **BRIAN URQUHART** zonder meer een van de meest prominente. Geboren als zoon van een kunstschilder was hij onder de wapens voor Groot-Brittannië tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij nam als lid van de Britse delegatie deel aan de conferentie van San Francisco en werd, zoals Franck Gorchs-Chacou verhaalt, de tweede functionaris van de nieuw opgerichte VN. Vooral onder secretaris-generaal Hammarskjöld speelde hij een doorslaggevende rol als diens naaste adviseur.¹⁴ Dankzij zijn militaire ervaring kon hij tijdens de Suezcrisis in 1956 de VN-vredesmacht oprichten. Hij bedacht letterlijk de 'blauwhelmen':

in VN-blauw overschilderde helmen, omdat de bestelling van blauwe baretten te lang duurde. Begin jaren 60 was hij de belangrijkste vertegenwoordiger van de VN in Congo (in navolging van Ralph Bunche, over wie zo dadelijk meer) en werd er ontvoerd en gefolterd. Als ondersecretaris-generaal was hij verantwoordelijk voor tal van vredesoperaties en -onderhandelingen: van het Midden-Oosten en Cyprus tot Namibië, Libanon en Kashmir.¹⁵

De Amerikaan **RALPH J. BUNCHE** biedt eveneens een heel bijzonder verhaal, zoals blijkt uit het portret van Francis Baert. In armoede in Detroit geboren werkte hij zich op, verdedigde als eerste Afro-Amerikaan een doctoraat in de politieke wetenschappen te Harvard, en kende een bloeiende carrière als hoogleraar aan de Howard Universiteit als expert in Afrika en dekolonisatie. In 1945 nam hij als lid van de Amerikaanse delegatie deel aan de conferentie van San Francisco en speelde een grote rol bij de uitwerking van het trustsysteem van de VN, dat wil zeggen het stelsel voor het internationaal bestuur en de geleidelijke weg naar onafhankelijkheid van een aantal voormalige koloniën. Nadat hij tijdelijk door de Amerikaanse regering ter beschikking was gesteld aan de VN, bleef hij er de rest van zijn leven: 25 jaar werkte hij voor de organisatie en klom op tot de rang van ondersecretaris-generaal. Hij heeft er een weergaloos aantal opdrachten als vredesbemiddelaar vervuld: van het Midden-Oostenconflict tot de Suezcrisis en de Congolesse onafhankelijkheid. Hij stond ook op de eerste rij om het concept van VN-vredeshandhaving in praktijk om te zetten en om het 'Atoms for Peace'-initiatief van president Eisenhower om te smeden tot een nieuwe organisatie, het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA).

SÉRGIO VIEIRA DE MELLO – 'de man die de wereld wilde redden' volgens Samantha Power¹⁶ – werkte meer dan 34 jaar voor de VN, tot hij op die noodlottige augustusdag in 2003 samen met 20 andere VN-medewerkers gedood werd bij de bomaanslag op het Canal Hotel in Irak. De onvermoeibare Braziliaan ging na zijn studies in Parijs – waar hij aan de rellen van mei 1968 had deelgenomen – in Genève werken voor het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen (UNHCR). Marc Bossuyt vertelt hoe Vieira de Mello jarenlang in de belangrijkste brandhaarden van de wereld werkte. Eerst verrichtte hij humanitair veldwerk in conflicthaarden van Bangladesh en Soedan tot Cyprus, Zimbabwe, Mozambique en Peru. Meer politieke taken volgden, onder andere als bijzonder gezant voor Cambodja (waar hij met de Rode Khmer moest onderhandelen en verantwoordelijk was voor het opruimen van landmijnen), politiek adviseur voor de VN-troepen in Libanon, ondersecretaris-generaal voor humanitaire zaken en noodhulp, bestuurder voor de VN van het overgangsbestuur in Oost-Timor (1999-2002), en uiteindelijk Hoge Commissaris voor de Mensenrechten.

SIR JAMES ERIC DRUMMOND kan men moeilijk eenzelfde bruisendheid en charisma toeschrijven als Urquhart, Bunche en Vieira de Mello. We namen zijn profiel toch op in deze bundel, omdat hij als eerste secretaris-generaal van de Volkenbond, de voorloper van de VN tussen de twee wereldoorlogen, grote verdiensten heeft gehad. Hij bekleedde die functie van 1920 tot 1933 en heeft letterlijk het internationaal openbaar ambt uitgevonden – vandaar dat hij de eerste internationale ambtenaar (*the first international civil servant*) wordt genoemd.¹⁷ Zoals Neri Sybesma-Knol schrijft, gaf hij gestalte aan de eerste echte internationale administratie en vormde hij haar tot een efficiënt en kundig instrument. Drummond gaf het secretariaat van de Volkenbond een ethos, esprit de corps en een zin voor dienstbaarheid die in lijn lag met de beste nationale bestuurstradities. Hij was een man die – ook als het om politieke crisissen in het interbellum ging – liefst in de schaduw opereerde en publieke optredens meed. Maar achter de schermen speelde hij vaak een zeer belangrijke bemiddelende rol, ook omdat hij discrete contacten met alle betrokken regeringen onderhield. Drummonds portret is tevens een hommage aan de onafhankelijkheid en integriteit van internationale ambtenaren, die vaak – vandaag de dag niet minder dan vroeger – in zeer moeilijke omstandigheden en onder politieke druk moeten opereren.

Hoofden van VN-organisaties

De Verenigde Naties (officieel: ‘Organisatie van de Verenigde Naties’, vandaar het vroeger vaak gebruikte ‘UNO’) is niet hetzelfde als het ‘VN-systeem’. Dat laatste slaat op de verzameling van een twintigtal afzonderlijke wereldwijde instellingen die elk met de VN verbonden zijn door een speciaal akkoord. Eigen aan die internationale instellingen is dat zij elk een eigen functionele of technische specialisatie hebben – vandaar de term ‘gespecialiseerde organisaties van de VN’: gezondheid, arbeid, telecommunicatie, post, zeevaart, financiën, enzovoort. We kozen voor een portret van vijf markante leiders van een VN-organisatie: Wilfred Jenks (Internationale Arbeidsorganisatie), Gro Harlem Brundtland (Wereldgezondheidsorganisatie), James Wolfensohn (Wereldbank), Mohammed El-Baradei (Internationaal Atoom Energie Agentschap) en Christine Lagarde (Internationaal Monetair Fonds).

Met de Engelsman **WILFRED JENKS** portretteert Eddy Laurijssen een man die zich vanuit een arm arbeidersmilieu in Liverpool opwerkte tot briljant rechtenstudent in Cambridge, en zijn leven lang voor een van de oudste gespecialiseerde organisaties van de VN heeft gewerkt, namelijk de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO). Zijn verhaal illustreert hoe mensen die hun hele actieve leven voor de internationale zaak geven, vaak een doorslaggevende rol achter de schermen kunnen spelen in tal van internationale dossiers, zoals bij

het geven van een nieuwe impuls aan de ILO na de Tweede Wereldoorlog met de ‘Verklaring van Philadelphia’, en met zijn optreden als vertrouwensman van maar liefst vijf directeuren-generaal van de ILO, tot hij dit zelf werd in 1970, drie jaar voor zijn dood.

De Noorse **GRO HARLEM BRUNDTLAND** was niet alleen de eerste vrouwelijke premier van Noorwegen (een functie die ze tot driemaal toe vervulde), maar ook de eerste vrouwelijke directeur-generaal van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) tussen 1998 en 2003. Zoals Julie Mariën verhaalt, zal Brundtlands naam in de geschiedenisboeken vooral verbonden blijven met het ‘Brundtland-rapport’ van 1987. Dit verslag, *Our Common Future*, maakte een vernieuwende analyse van de milieuproblemen in de wereld. Het verbond deze enerzijds aan armoede in het ene deel van de wereld en anderzijds aan niet-duurzame consumptie en productie in het andere deel van de wereld. Zoals eerder aangegeven, lanceerde dit rapport het begrip ‘duurzame ontwikkeling’. Brundtlands leiderschap gaf een ongekende bloei aan de WHO: zij zorgde voor veel meer openheid en samenwerking met andere internationale organisaties, wierf extra middelen en bracht belangrijke zaken hoog op de agenda, waaronder het initiatief voor een wereldwijd verdrag tegen tabak. Ze heeft een sterke invloed gehad op de uitwerking van de Millenniumdoelen en hielp ook een internationaal momentum te genereren voor belangrijke milieu-initiatieven, van Rio (1992) tot Rio+20 (2012).

De tot Amerikaan genaturaliseerde Australiër **JAMES WOLFENSOHN** is wellicht een van de meest flamboyante persoonlijkheden die in dit boek aan bod komt. Hij was de negende president van de Wereldbankgroep van 1995 tot 2005. Axel Marx beschrijft hem als een man met uitzonderlijk talent en enorme ambities: een echte ‘renaissancemens’ die heel actief was in de zakenwereld, sportwereld, de kunsten (hij leerde op zijn 41^e cello spelen om minder dan tien jaar later een concert in Carnegie Hall te geven) en de wetenschap. Bij de Wereldbank ontpopte hij zich, ondanks zijn gebrek aan ervaring in de ontwikkelingssector, tot een man met een missie. Hij plaatste corruptiebestrijding en goed bestuur (*good governance*) hoog op de agenda en ijverde sterk voor schuldkwijtschelding aan ontwikkelingslanden. Meer dan wie ook knoopte hij relaties aan tussen de Wereldbank en tal van actoren die voordien de grootste critici van de Bank waren: het middenveld, NGO’s en sociale bewegingen. Tevens ging hij partnerschappen voor armoedebestrijding aan met overheden, het middenveld en de private sector.

MOHAMED ELBARADEI stond 12 jaar (1997-2009) aan het hoofd van het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) te Wenen. Deze Egyptenaar, tegelijk diplomaat en onderzoeker (hij schreef een doctoraatsthesis in het internationaal recht aan New York University), kreeg samen met het IAEA in 2005 de Nobelprijs voor de Vrede voor zijn inspanningen om te voorkomen

dat kernenergie wordt gebruikt voor militaire doeleinden en te waarborgen dat kernenergie voor vreedzame doeleinden op de veiligst mogelijke manier wordt gebruikt. Na een diplomatieke carrière voor Egypte, die hem zowel naar New York als Genève bracht voor politieke, juridische en wapenbeheersingskwesties, trad hij in 1984 in dienst als juridisch adviseur van het IAEA, om er vervolgens adjunct-directeur-generaal voor externe betrekkingen te worden. Tijdens zijn twaalf jaren aan het hoofd van het Agentschap kreeg hij te maken met prominente non-proliferatiekwesties, waaronder de inspecties in Irak (voorafgaand aan de Amerikaans-Britse invasie van 2003) en het nucleaire programma van Iran. Hij staat erom bekend geen blad voor de mond te nemen: zo noemde hij de invasie van Irak een duidelijk voorbeeld van hoe, in vele gevallen, het gebruik van geweld een probleem veeleer verergert dan oplost. Als hoofd van het IAEA was hij in vaak bijzonder moeilijke onderhandelingen altijd zeer attent voor culturele gevoeligheden. Zoals Kirsten Arnauts schrijft, bleken zijn kennis van talen (waaronder Arabisch) en cultuur, zijn respect voor menselijke waardigheid en zijn identiteit als moslim, unieke troeven die vaak in schril contrast stonden met de agressieve houding van nucleaire wapenstaten.

De Française **CHRISTINE LAGARDE** ten slotte is alom bekend als de huidige directeur (sinds 2011) van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de meest invloedrijke mondiale multilaterale instelling die zich met macro-economisch beleid inlaat. Een Franse advocate die het tot vennoot en vervolgens voorzitter van Baker & McKenzie, een van de grootste advocatenkantoren ter wereld schopte, en sedert 2005 minister was onder de Franse presidenten Chirac en Sarkozy, is ze meer dan welke andere persoon beschreven in dit boek ook iemand die haar mannetje weet te staan. Als Frans minister van Financiën moest ze tussen 2008 en 2011 de globale financiële crisis beheersen. Ze heeft over deze crisis wel vaker gezegd: *'A little less testosterone-fueled risk taking in the financial sector would have been a good thing. I have often thought that if Lehman Brothers had been a bit more Lehman Sisters ... we would not have had the same degree of tragedy!'* Zoals Filip Abraham aanhaalt, wordt haar leiderschapsstijl gekenmerkt door een groot respect voor onderwijzers en mentoren, het promoten van diversiteit (waaronder gendergelijkheid) en het benadrukken van teamwerk.

Politici

In de afgelopen 100 jaar hebben een heel aantal nationale politici sterke impulsen voor de internationale samenwerking gegeven. Eerder werden de Amerikaanse presidenten Franklin Roosevelt en Harry Truman reeds genoemd. Het is bijzonder moeilijk om op dit punt een selectie te maken. Twee andere Amerikaanse politici die volgens ons in dit boek niet mogen ontbreken, zijn

Woodrow Wilson en Eleanor Roosevelt. Daarna volgen er portretten van Paul-Henri Spaak, Lester Pearson en Michelle Bachelet.

De Amerikaanse president **WOODROW WILSON** zal altijd een intrigerende persoonlijkheid blijven. Als enige president met een doctoraat was hij aanvankelijk hoogleraar en president van de universiteit van Princeton. In 1912 tot president verkozen met de belofte de vs buiten de Eerste Wereldoorlog te houden, betrok hij het land in 1917 toch in het conflict, al zag hij dit als *'a war to end all wars'*. Een van zijn beroemde Veertien Punten voorzag in de oprichting van een wereldwijde internationale organisatie, de Volkenbond (*League of Nations*). De Volkenbond moest landen tot meer geciviliseerde relaties brengen en zowel mechanismen voor de vreedzame beslechting van geschillen als sancties tegen agressorstaten kunnen hanteren. Zoals Cedric Ryngaert schrijft, moest de progressieve internationalist Wilson forse toegevingen doen bij de onderhandelingen over het Handvest van de Volkenbond tijdens de conferentie van Versailles in 1919. Tragischer nog was dat hij, eenmaal terug in de vs, er niet in slaagde de Amerikaanse Senaat ervan te overtuigen het Verdrag van Versailles goed te keuren. Amerika is nooit lid geworden van de Volkenbond, wat een van de fatale zwakten van de organisatie was. Na een hersenbloeding zou Wilson langzaam wegwijnen, hoewel hem nog in 1920 de Nobelprijs voor de Vrede werd toegekend.

ELEANOR ROOSEVELT wordt algemeen gezien als *une très grande dame* voor de internationale rechten van de mens. Zoals Marie Van Hoofstat opmerkt, noemde president Harry Truman haar *'First Lady of the World'*. Als Amerikaanse first lady houdt ze het record van twaalf jaar in het Witte Huis te hebben doorgebracht. Na de dood van haar echtgenoot in april 1945 bleef Roosevelt sterk bepleiten dat de vs zich bij de VN moest aansluiten en deze steunen. In december 1945 benoemde president Truman haar tot een van de eerste Amerikaanse vertegenwoordigers in de Algemene Vergadering. Daar volgde ze de werkzaamheden van de Derde Commissie, die zich buigt over mensenrechten en humanitaire zaken. In april 1946 werd ze de eerste voorzitter van de pas opgerichte Commissie voor de Rechten van de Mens. Samen met beroemde mensenrechtenexperts als de Fransman René Cassin en de Canadees John Peters Humphrey (die het eerste ontwerp schreef en twintig jaar aan het hoofd van de VN Afdeling Mensenrechten stond: zie verderop) speelde ze een fundamentele rol bij de uitwerking van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens, die de Algemene Vergadering op 10 december 1948 in Parijs aannam, en die ze de *'internationale Magna Charta van alle mensen overal ter wereld'* noemde.¹⁸ Haar leven lang bleef ze met een onstuitbare energie en een ongeëvenaard arbeidsethos opkomen voor de mensenrechten, de burgerrechten, de zwarte bevolking en de arbeiders.

PAUL-HENRI SPAAK is, zoals David Criekemans verhaalt, de grondlegger van het Belgische engagement in de VN. Zoals zovele naoorlogse multilaterale organisaties¹⁹ werd België onder Spaaks leiderschap een stichtend lid van de VN. Hem viel de grote eer te beurt om de eerste voorzitter van de Algemene Vergadering te mogen zijn in 1946-1947. Opmerkelijk genoeg ging men er in die beginjaren van uit dat deze functie prominenter zou zijn dan die van secretaris-generaal. Vanuit zijn voorzittersfunctie was Spaak getuige van de enorme verdeeldheid tussen het Sovjet- en het westerse blok. Twee jaar later, op 28 september 1948, zou hij bij het begin van de derde Algemene Vergadering zijn onvergetelijke toespraak *Nous avons peur* houden. De rede was gericht aan de Sovjet-Unie en haar afgevaardigde Vichinsky. Omwille van die vrees is een halfjaar later de NAVO opgericht, waarvan Spaak in 1957 secretaris-generaal zou worden.

De Canadese diplomaat en politicus **LESTER PEARSON** geldt als de grondlegger van VN-vredesoperaties. In de jaren 30 was hij onder andere diplomaat in Londen, waar hij de stijgende spanningen in Europa, de Duitse oorlogszucht en de Blitz meemaakte. In het voorjaar van 1945 nam hij als lid van de Canadese delegatie deel aan de conferentie van San Francisco. Zijn ervaringen uit het interbellum maakten hem een sterk pleitbezorger voor een nieuwe multilaterale instelling die daadwerkelijk de internationale vrede en veiligheid kon handhaven. Na de Tweede Wereldoorlog werd hij politicus en was van 1948 tot 1957 minister van Buitenlandse Zaken. Zijn *moment of fame* in de VN kwam bij de Suezcrisis in 1956. Ann Pauwels beschrijft hoe hij meesterlijk secretaris-generaal Hammarskjöld, de Algemene Vergadering en de bij het conflict betrokken partijen overtuigde van de behoefte aan de oprichting van een VN-noodtroepenmacht, de *United Nations Emergency Force* (UNEF). In 1957 kreeg hij de Nobelprijs voor de Vrede. Van 1963 tot 1968 zou hij nog premier van Canada zijn.

De Chileense **MICHELLE BACHELET** is *a lot of firsts*, zoals Niki Dheedene aangeeft: ze was niet alleen de eerste vrouwelijke defensie-minister en presidente van Chili, maar ook de eerste directeur van *UN Women*. *UN Women* is de in 2010 door de Algemene Vergadering opgerichte entiteit die voor gendergelijkheid en de versterking van de positie van vrouwen in het hele VN-systeem opkomt en in de plaats kwam van vier eerdere, versnipperde VN-organen. Al ten tijde van het regime van Pinochet – dat haar vader, haar moeder en haarzelf folterde – kwam ze op voor kinderen van gefolterde en verdwenen Chilenen. In 2005 tot presidente verkozen, kwam ze sterk op voor gelijke rechten voor vrouwen en mannen en voor de mensenrechten. Als eerste directeur van het kwetsbare nieuwe *UN Women* wist ze onder andere in 2013 sterke conclusies geformuleerd te krijgen over het bestrijden van geweld tegen vrouwen in de Commissie voor het Statuut van de Vrouw. Deze laatste is een van de commissies opgericht